

پیشگفتار

به طور معمول انسان توالی تحولی یکسانی را سپری می‌کند، با این حال تجربه و پیشرفت هر انسانی در این توالی تحولی منحصر به فرد است و تفاوت‌های بسیاری بین انسان‌ها از نظر تحولی وجود دارد. تحول کودک‌کان تحت تأثیر ژنتیک، کیفیت تجربه‌ها و فرصت‌های یادگیری آن‌هاست. مهارت‌هایی مانند برداشتن نخستین گام، لبخند زدن برای نخستین بار و تکان دادن دست و حرف زدن، دوره‌های تحولی نام دارد. برای مثال در نخستین سال تولد انتظار می‌رود که یک نوزاد راه برود. آگاهی از این دوره‌های تحولی به والدین، معلمان و متخصصان کمک می‌کند که پیشرفت یک نوزاد را در مقایسه با دیگر همسالانش بررسی کنند. دوره‌های مهم زندگی یک راهنما در رشد افراد هستند. داشتن مهارتی در یک دوره مهم نیازمند برخورداری از مهارت‌های دوره‌های قبلی است. برای مثال، نوزادان برای راه رفتن باید قادر به ایستادن باشند؛ برای ایستادن باید قادر باشند بدنشان را به طور صحیح نگه دارند و برای نگهداری صحیح بدن خود باید بتوانند سر خود را راست نگه دارند.

دوره‌های تحولی مهم به والدین، معلمان و متخصصان دیدی کلی درباره تغییراتی که می‌توان به‌عنوان رشد فرد انتظار داشت، می‌دهند. همچنین این دوره‌ها به منزله چراغ خطر و عامل هشداردهنده برای زمانی که رشد یک فرد در زمان مورد انتظار اتفاق نمی‌افتد، تلقی می‌شود. پیشرفت تحول یک کودک در حوزه‌های مختلف تحولی متفاوت است. یک فرد ممکن است در تحول جسمی مانند راه رفتن و دویدن پیشرفت خوبی داشته، اما در مهارت‌های حرکتی ظریف پیشرفت مناسبی نداشته باشد. همان‌طور که دوره‌های مهم تحولی نشانه تحول بهنجار یک کودک است، برای تشخیص تأخیر تحولی نیز تعیین کننده می‌باشد. برای مثال اگر فردی در زمانی که از او انتظار می‌رود، نتواند وظایف آن دوره را به طور مستقل انجام دهد، این عدم توانایی موجب نگرانی است و باید مورد توجه قرار گیرد. دوره‌های مهم تحولی به والدین، معلمان و متخصصان کمک می‌کند افرادی را که به توجه ویژه یا کمک‌های اضافی نیاز دارند شناسایی کنند. افراد با کم‌توانی ذهنی از جمله افرادی هستند که به دلیل محدودیت در کارکرد ذهنی و داشتن مشکل در رفتار سازشی به توجه و حمایت ویژه نیاز دارند. به همین دلیل دانستن ویژگی‌ها و نیازهای افراد با کم‌توانی ذهنی و مداخله‌ها و حمایت‌های مورد نیاز آن‌ها با رویکرد تحولی برای والدین، معلمان و متخصصان افراد با کم‌توانی ذهنی بسیار مهم و ضروری است.

کتاب کم‌توانی ذهنی در گستره زندگی، کتاب جامع با رویکرد تحولی است که نویسندگان کوشیده‌اند در حد امکان همه مباحث کم‌توانی ذهنی در گستره زندگی را در آن پوشش دهند. این کتاب شامل ده فصل است که در ابتدای هر فصل هدف‌های یادگیری ارائه شده است تا توجه

یادگیرنده به محتوای آن فصل جلب شود و در پایان هر فصل، خلاصه محتوای آن فصل، خودآزمایی و فعالیت‌های یادگیری آمده است تا نکات مهم آن فصل برای یادگیرنده برجسته شود. از مزایای این کتاب نسبت به کتاب‌های مشابه موجود در ایران این است که تلاش شده است:

۱. برای نخستین بار کم توانی ذهنی در گستره تحول (از تولد تا سالمندی) ارائه شود.
۲. تا حد امکان کتاب جامع باشد و همه گستره زندگی را پوشش دهد.
۳. جدیدترین تغییرات تعاریف و اصطلاحات در جهان مورد ملاحظه قرار گرفته و در کتاب گنجانده شود.

۴. جدیدترین مداخله‌ها، رویکردها و روش‌های آموزشی و توان‌بخشی افراد با کم توانی ذهنی در گستره تحول ارائه گردد.

۵. در حد امکان از نتایج پژوهش‌های پژوهشگران ایرانی استفاده شود.
۶. در مورد کاربرد برنامه‌ها، رویکردها و روش‌های جدید در ایران بحث شود.
۷. برای نخستین بار مسائل مرتبط با بلوغ و مسائل جنسی افراد با کم توانی ذهنی همراه با معرفی راهکارهای عملی ارائه گردد.

۸. انواع روش‌های پیشگیری از کم توانی ذهنی به صورت جامع ذکر شود.
۹. با ارائه مثال‌های متعدد، راهکارهای عملی برای ارائه خدمات به افراد با کم توانی ذهنی و خانواده‌هایشان توضیح داده شود.

این کتاب به شما کمک می‌کند که بدانید:

- در هر مرحله از تحول افراد با کم توانی ذهنی چه چیزهایی از آنان مورد انتظار است؟
- چگونه می‌توانید نقاط قوت و ضعف افراد با کم توانی ذهنی را در هر دوره تحول شناسایی

کنید؟

- در هر دوره تحول، فرد با کم توانی ذهنی چه زمانی باید حمایت شود و چرا؟
- نقش والدین، معلمان و متخصصان گوناگون چیست و چگونه می‌توانند کمک کنند؟
- برای کمک به رشد افراد با کم توانی ذهنی در هر دوره تحول چه کارهایی می‌توانید انجام

دهید؟

- از چه مداخله‌ها، راهبردهای مبتنی بر خانه و راهبردهای مبتنی بر مدرسه می‌توانید استفاده

کنید؟

مطالعه کتاب حاضر را به متخصصان، دانشجویان، معلمان و خانواده‌های افراد با کم توانی ذهنی پیشنهاد می‌کنیم و انتظار داریم خوانندگان با ارائه دیدگاه‌ها و پیشنهادها خود ما را در رفع کاستی‌ها یاری دهند.

قربان همتی علمدارلو، فاطمه ترابی و محمد عاشوری